

Námur vegna Axarvegar

Verkefnislýsing fyrir tillögu að
breyttu Aðalskipulagi Fljótsdalshéraðs 2008 – 2028

sbr. 30. gr. skipulagslaga nr. 123/2010

16. júní 2022

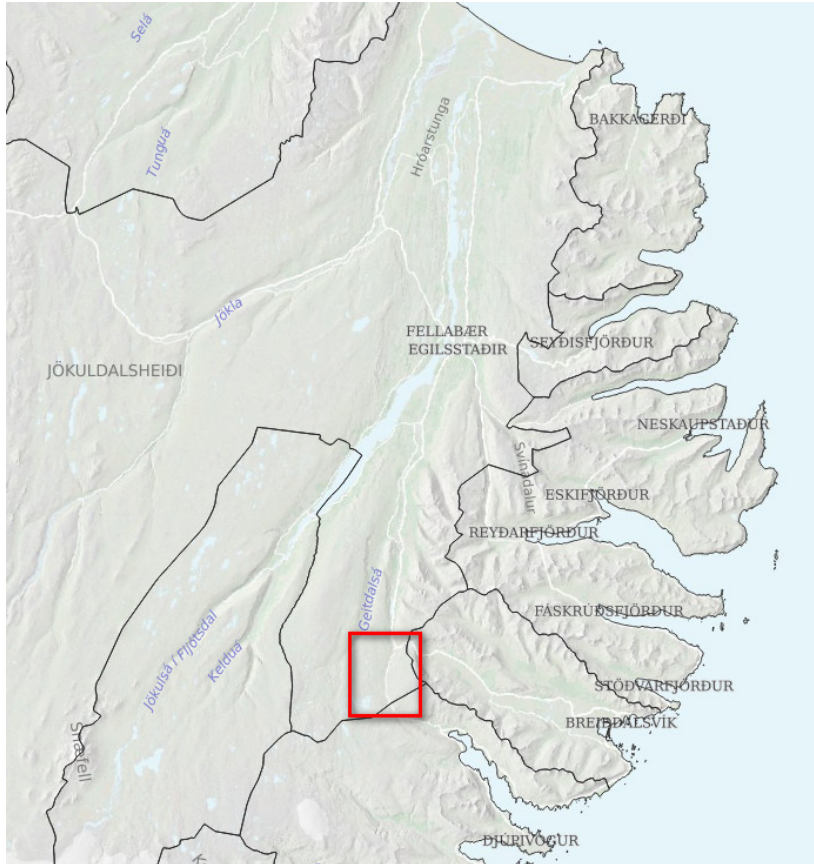
Múlaþing

ATA

A1596-001-U01

Aðdragandi og forsendur

Ákveðið hefur verið að endurbæta Axarveg (nr. 939) og gera hann að heilsársvegi. Við það styttest leiðin milli Djúpavogs og Egilsstaða um u.þ.b. 70 km. Efni í veginn verður tekið að stærstum hluta úr skeringum en 350.000 m³ þarf að taka úr námum. Vegna þessa þarf að færa 5 námur inn á Aðalskipulag Fljótsdalshéraðs 2008-2028.

Rauður rammi sýnir hvar breyting er fyrirhuguð á Aðalskipulagi Fljótsdalshéraðs 2008-2028. Sýnd eru með svartri línu mörk sveitarfélaga eins og þau voru fyrir sameiningu fjögurra sveitarfélaga í Múlaþing.

Nánar um efnistöku og fyrirhugaða breytingu

Vegagerðin fyrirhugar nýbyggingu Axarvegjar 20,1 km frá st. 6500 utan við ný vegamótum Skriðdals- og Breiðdalsvegjar (95) í Skriðdal að st. 26600 innan við vegamót Hringvegjar (1) í Berufjarðarbotni. Axarvegur liggur innan sveitarfélagsins Múlaþings innan jarða Vatnsskóga og Berufjarðar.

Verkefnið Axarvegur, Hringvegur í Skriðdal og Hringvegur um Berufjarðarbotn fór í mat á umhverfisáhrifum og kom matskýrsla Vegagerðarinnar út árið 2011. Árið 2013 var ákveðið að breyta veglínu upp úr Berufirði þar sem veglína færir sunnan Berufjarðarar upp undir Háöldu. Gerð var kynningarskýrsla árið 2013 og könnuð matsskylda vegna þeirra breytinga. Samkvæmt álitum Skipulagsstofnunar var ekki talið að breyting á veglínunni þyrfti í mat á umhverfisáhrifum, þar sem upplýsingar um umhverfisáhrif lögju fyrir í matskýrslu Vegagerðarinnar frá 2011.

Vegagerðin hefur unnið að frekari námurannsóknum og hönnun vegjarins og komist að þeirri niðurstöðu að þörf sé fyrir meira efni en gert var ráð fyrir í matskýrslu. Áætluð efnisþörf vegna framkvæmdanna miðað við frumhönnun er nú um 1.300 þús. m³. Fyrir liggur greinargerð með fyrirspurn um matsskyldu vegna þessarar auknu efnistöku, frá apríl 2022. Þar er lýst aukinni efnistöku á fjórum svæðum og efnisvinnslu á tveimur.

Tillaga um breytingu á aðalskipulagi mun skilgreina eftirtaldar 5 námur (3 af þeim voru hluti af matskýrslu Vegagerðarinnar, 2011):

Sunnan við Innri-Yxnagilsá (22930), 10.700 m², 17.000 m³ (hluti af matskýrslu, 2011)

Náman er í holt úr jökulruðningi og klöpp sem stendur rétt austan við gilbarm Axarar. Syðst í holtinu hefur farið fram lítilsháttar efnistaka. Hæstu hlutar holtanna eru melar sem að hluta eru vaxnir mosa og lyngi. Í lægðum milli holtanna eru þýfðir lyngmóar með þykkara svarðlagi. Yfirborð er á stöku stað aðeins grýtt.

Norðan við Tjaldlæk (22931), 15.000 m², 90.400 m³ (hluti af matskýrslu, 2011)

Náman er í beygju við núverandi veg í mosagróin holt úr jökulruðningi og klöpp sem skorin eru í sundur af litlum lækjum. Hæstu hlutar holtanna eru vaxnir mosa, sem myndar sums staðar stórar þúfur, ásamt einhverju lyngi. Á yfirborði er þó nokkuð um steina 0,5-1 m í þvermál og eitthvað stærra. Lægðir við lækina og hlíðar holtanna eru lynggrónar. Sunnan námunnar er mýri.

Norðan við Axarárnes (22938), 6.800 m², 28.000 m³ (ekki hluti af matskýrslu, 2011)

Náman er í hraunfall sem hallar niður til suðvesturs. Náman er framhald af hannaðri skeringu meðfram veglínunni og þar með fast upp við hana. Hraunfallurinn opnast út til austurs og er þar nokkuð brotinn í stór bergstykki.

Gróðurþekja er heil, nema þar sem laust grjót og klappir standa berar. Gróður er mestmegnis mosi og yfirborð aðeins þýft. Klapparyfirborðið er jökulsorfið en nokkuð mishæðótt. Í lægðum í klapparyfirborðinu hefur mold safnast fyrir og gróður breytt úr sér en milli þess kroppa upp klapparhryggir og hvalbök. Talsvert er um laust grjót á svæðinu bæði á yfirborði og í moldinni.

Austan við svæðið er lækjardrag og sunnan þess koma fyrir deig svæði.

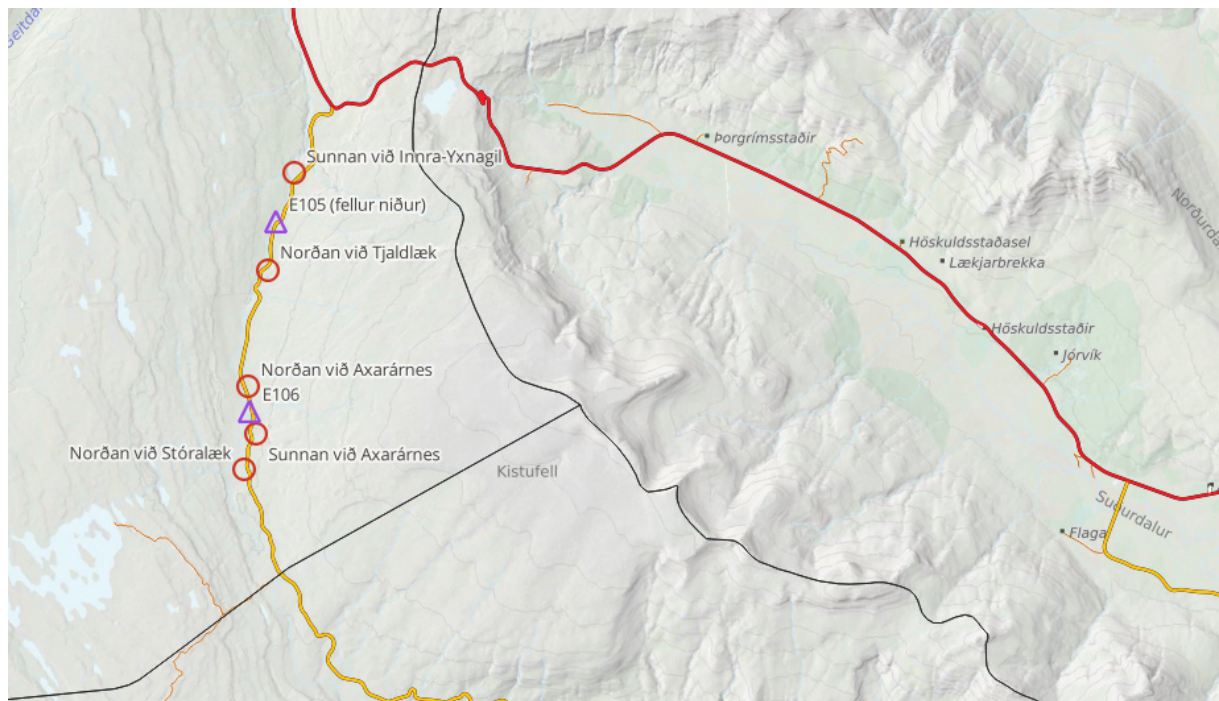
Sunnan við Axarárnes (22936), 24.500 m², 124.000 m³ (ekki hluti af matsskýrslu, 2011)

Náman er í klapparholt. Núverandi vegur sker vestasta hluta holtsins og ný veglína kemur til með að stækka þá skeringu enn frekar. Náman kæmi í framhaldi af skeringunni og áfram nokkuð suður meðfram núverandi vegi.

Gróðurpekja er heil og yfirborð lítillega þýft. Hæst á holtinu er yfirborð vaxið mosa en sunnar og vestar á því er meira lyng. Á yfirborði er þó nokkuð um steina 0,5-1 m í þvermál og eitthvað stærra. Á nokkrum stöðum sér í klöpp við yfirborð. Vestan við skilgreint efnistökusvæði er deigt svæði og lækjardrag. Lækir sameinast svo í skorningi norðaustan við holtið.

Norðan við Stóralæk (22932), 8.000 m², 23.000 m³ (hluti af matsskýrslu, 2011)

Náman er í mosagróið holt úr jökulruðningi og klöpp. Núverandi vegur sker austasta hluta holtsins og efni hefur áður verið tekið úr nyrsta hluta þess. Lítil tjörn liggur í lægð suðaustan við holtið. Hæsti hluti holtsins er vaxinn mosa en norður- og vesturhlíðar þess eru vaxnar lyngi og mosa. Eitthvað er af grjóti á yfirborði.

Myndin sýnir staðsetningu náma sem taldar eru upp hér fyrir framan. Nýjar námur eru sýndar með rauðum hring en eldri námur í gildandi aðalskipulagi með bláum þríhyrningi, sjá umfjöllun hér fyrir neðan. Svört lína sýnir sveitarfélagamörk fyrir sameiningu fjögurra sveitarfélaga í Múlaþing. Hringvegur er sýndur með rauðri línu en Axarvegur með gulri.

Staða í skipulagi og tengsl við aðrar áætlanir og aðra hagsmuni

Í Aðalskipulagi Fljótsdalshéraðs 2008-2028, sveitarfélagsuppdrætti A, eru sýndar tvær námur við Axarveg, með auðkenni E105 og E106. Engin þörf er lengur talin á námu E105 og verður hún felld úr skipulaginu. Lokið verður við efnistöku á svæði E106 og það síðan notað til haugsetningar.

Ekkert deiliskipulag er í gildi á umræddu svæði. Tillaga að svæðisskipulagi fyrir Austurland hefur verið kynnt og þar eru bættar samgöngur meðal áhersluatriða, þ.m.t. vegur um Öxi.

Í Landsskipulagsstefnu 2015-2026 er stefnt að því að skipulag landnotkunar feli í sér samþætta stefnu um byggðapróun í þéttbýli og dreifbýli með áherslu á greiðar, öruggar og vistvænar samgöngur og fjölbreyttan ferðamáta. Sveitarfélögum er ætlað að sjá til þess að skipulagsgerð sveitarfélaga stuðli að greiðum samgöngum innan skilgreindra vinnusóknar- og þjónustusvæða megin kjarna, með styrkingu byggðar að leiðarljósi.

Engin staðbundin náttúruverndarákvæði eru í gildi þar sem nýjar námur eru fyrirhugaðar.

Vegagerðin fékk Antikva ehf. til gera fornleifaskráningu fyrir námurnar sem óskað er eftir að verði settar inn á aðalskipulag. Skv. skýrslu fyrirtækisins munu vörður fara forgörðum í 2 af þessum námum; sunnan við Axarárnes og norðan við Stóralæk. Að auki stendur varða rétt utan námusvæðis norðan við Axarárnes. Sú varða lendir innan skeringarsvæðis meðfram vegi.

Umhverfismat

Efnistaka í því umfangi sem hér um ræðir er tilkynningarskyld skv. tölulið 2.02 í 1. viðauka við lög um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021.

Í tillögu um breytingu á aðalskipulagi verða teknar saman helstu upplýsingar um líkleg áhrif umræddra náma á umhverfið. Þær er einkum að finna í matsskýrslu Vegagerðarinnar frá 2011 og greinargerð með fyrirspurn um matsskyldu frá apríl 2022. Í síðarnefndu skýrslunni eru skoðaðir eftirtaldir umhverfisþættir:

- Fornleifar
- Landslag og ásýnd
- Lífríki straumvatns
- Jarðminjar
- Vistgerðir

Þar eru þó aðeins fjórar af námunum teknar fyrir þar sem breytingar hafa ekki orðið á þeirri fimmtu frá matsskýrslu, 2011. Settar verða fram hliðstæðar upplýsingar fyrir fimmtu námuna: sunnan við Innri-Yxnagilsá. Sýndar verða ljósmyndir af öllum stöðunum þar sem námur eru fyrirhugaðar.

Málsmeðferð og tímaáætlun

Málsmeðferð verður í samræmi við ákvæði skipulagslaga nr. 123/2010.

Lýsing þessi verður kynnt almenningi og öðrum hagsmunaaðilum í júní 2022 og send Skipulagsstofnun til umsagnar. Aðrir umsagnaraðilar eru:

- Aðliggjandi sveitarfélög
- Vegagerðin
- Heilbrigðiseftirlit Austurlands
- Minjastofnun Íslands
- Umhverfisstofnun
- Náttúrufræðistofnun
- Landgræðslan

Ábendingar sem berast við kynningu lýsingar verða hafðar til hliðsjónar við gerð tillögu að breyttu aðalskipulagi en verður ekki svarað með formlegum hætti. Kynningartími lýsingar er tvær vikur. Tillaga verður kynnt á vinnslustigi í ágúst 2022, og gefst þá aftur kostur á að koma á framfæri ábendingum. Að lokinni kynningu á vinnslustigi verður tillagan fullunnin og lögð fyrir sveitarstjórn

sem tekur ákvörðun um auglýsingu hennar. Tillagan verður síðan send Skipulagsstofnun til athugunar fyrir auglýsingu.

Tillagan verður síðan auglýst í víðlesnu dagblaði, héraðsblaði og á vef sveitarfélagsins (www.mulathing.is) og mun liggja frammi á bæjarskrifstofum Múlaþings. Gefinn verður sex vikna frestur til að koma á framfæri skriflegum athugasemdum. Athugasemdum sem berast á auglýsingatíma verður svarað með formlegum hætti. Gert er ráð fyrir að tillagan verði auglýst í október 2022.

Að auglýsingatíma liðnum verður tillagan afgreidd í sveitarstjórn, með breytingum sem athugasemdir kunna að gefa tilefni til og send Skipulagsstofnun til yfirferðar og staðfestingar.

Staðfest aðalskipulagsbreyting tekur að lokum gildi með birtingu auglýsingar í B-deild Stjórnartíðinda.